

เรื่อง เมืองคนที

รายละเอียด

ปราสาทเก่าเจ็ดร้อยปี   คนที เมืองโบราณ

เล่าขานพระพุทธรูป   กราบวันทาหลวงพ่อดโต

ตำบลคนที หรือตำบลบ้านโคก หรือ เมืองคนที เมืองที่ยิ่งใหญ่ ในอดีตมีคำขวัญประจำตำบลที่นำเสนอเอกลักษณ์ของตำบลอย่างชัดเจนคือ

ปราสาทเก่าเจ็ดร้อยปี ซึ่งหมายถึง สิ่งก่อสร้างคล้ายพระเจดีย์ทรงปราสาท ภายในวัดปราสาทเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมืองคนที ปราสาท ที่ไม่มีใครกล้าแตะต้อง วันดีคืนดี มีพระพุทธรูปทองคำออกมาจากปราสาท ซึ่งแสดงปาฏิหาริย์ให้ชาวบ้านพบเห็นเนืองๆเป็นที่สักการะของชาวกำแพงเพชรและชาวจังหวัดใกล้เคียง

คนทีเมืองโบราณ ซึ่งหมายถึง เมืองคนทีเป็นเมืองยุคแรกของกำแพงเพชร ตามตำนานเมืองเหนือกล่าวไว้ว่า พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ แห่งกรุงสุโขทัย เสด็จไปจากบ้านโคก หรือเมืองคนที แสดงว่า เมืองคนทีนี้เก่าแก่กว่าสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองมาก่อนกรุงสุโขทัย นับร้อยปี ทำให้ชาวบ้านโคกภูมิใจในบรรพบุรุษจึงนำมาเป็นคำขวัญประจำเมือง

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เล่าขานพระพุทธรูปลีลา ที่เมืองคณฑีมีพระพุทธรูปลีลา ปางประทานพร ขนาดใหญ่สูงถึง 1.50 เมตรมีพุทธลักษณะที่งดงามมาก เชื่อกันว่าสวยงามที่สุดในประเทศไทย เป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ประดิษฐานที่ วัดปราสาทมาช้านาน แม้จะถูกโจรกรรมไป ด้วยอภินิหารของพระพุทธรูปลีลา ทรงเสด็จกลับมาประดิษฐานที่วัดปราสาทดั้งเดิม

กราบวันทาหลวงพ่อด หลวงพ่อด เป็นพระพุทธรูปสำคัญ ในวิหารวัดปราสาท ทรงความศักดิ์สิทธิ์และศรัทธายิ่งแก่ประชาชน เป็นที่พึ่งทางจิตใจ เมื่อสังเกตุให้ดีพระพุทธรูปหลวงพ่อด ได้มีปูนฉาบไว้ภายนอก องค์จริงน่าจะเป็นทองสัมฤทธิ์ ที่มีพุทธลักษณะงดงามมากประชาชนพากันมากราบไหว้มิได้ขาด

เมืองคณฑี จึงมีคำขวัญที่อธิบายเรื่องราวของบ้านเมืองไว้อย่างชัดเจนยิ่งนัก.....เมืองคณฑีมีประวัติความเป็นมาที่พิสดารยิ่ง เกินพรรณนา

เมืองคณฑี เป็นชุมชนโบราณ ที่ไม่มีคูน้ำและคันดินล้อมรอบ ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของ ลำน้ำปิงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช มหาวิชราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จมาเมืองกำแพงเพชรครั้งที่ 2 เมื่อปี 2450 ทรงกล่าวถึงชุมชนบ้านโคกนว่า

คงเป็นเมืองมาแต่โบราณ แต่หาคูหรือเชิงเทินและกำแพงไม่ได้ วัดเก่าที่อยู่ในบริเวณนี้คือวัดกาตั้ง มีสิ่งก่อสร้างสำคัญ อุโบสถก่อด้วยอิฐแผ่นใหญ่ ถัดจากอุโบสถไปทางทิศตะวันออก เป็น วิหารที่มีขนาดใหญ่กว่า ก่อด้วยอิฐแผ่นใหญ่เช่นเดียวกันพระประธานภายในวิหารมีพระพุทธรูปเป็นพระพุทธรูปหมวดเมืองกำแพงเพชร ตามโคกเนิน พบเศษภาชนะดินเผา แบบธรรมดาและแบบเผาไม่แกร่ง ไม่เคลือบ และเครื่องเคลือบแบบสุโขทัย ชุมชนโบราณบ้านโคกนนี้ เชื่อกันว่าน่าจะเป็นเมืองคณฑี ตามที่กล่าวไว้ในจารึกหลักที่ 1 ว่าเมืองห้วนอน รอดคณฑี พระบางนอกจากนี้ยังมีตำนานเกี่ยวกับบรรพบุรุษของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์อีกด้วย

ตามตำนานเมืองเหนือ กล่าวว่า ที่บ้านโคกน มีชายรูปงาม รูปร่างใหญ่โต แข็งแรง ได้เป็นที่พอใจของนางเทพธิดา จึงได้ร่วมสังวาสด้วย จึงเกิดบุตรชายที่สง่างาม มีบุญยิ่ง ชื่อโรจราช ได้ไป เป็นกษัตริย์องค์แรกของเมืองสุโขทัย พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ จึงน่าจะมาจากเมืองคณฑี หรือบ้านโคกนแห่งนี้

เมืองคณฑี เป็นเมืองใหญ่ มาก่อนเมืองใดๆในลุ่มน้ำปิง ดังจารึกหลักที่ 1 ที่กล่าวถึงอาณาจักรสุโขทัยว่า ทิศใต้ ได้เมืองคณฑี ดังความว่า **สุโขทัยมีเมืองกว้างช้างหลาย ปราบเบื้องตะวันออก รอดสระหลวง สองแคว ลุมบาจายสคา เท้าฝั่งของ เถิงเวียงจันท์ เวียงคำเป็นที่แล้ว เบื้องห้วนอน รอดคณฑี พระบาง แพรก สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งมหาสมุทรเป็นที่แล้ว.....**

ในจารึกหลักที่ 3 กล่าวถึงเมืองคณฑี ตั้งตนเป็นใหญ่ประกาศอิสรภาพ ตอนที่พญาลีไท เสด็จมาเมืองกำแพงเพชร ในปี พ.ศ. 1900 ประกาศตนเป็นเอกราช มีเจ้าผู้ครองนครของตน ความว่า ..... **หาเป็นขุนหนึ่งเมืองคณฑีพระบาง หาเป็นขุนหนึ่ง เมืองเชียงทอง หาเป็นขุนหนึ่ง เมืองบางพานหาเป็นขุนหนึ่ง** จากนั้นเมืองคณฑี แทบจะหายไป จากประวัติศาสตร์

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

จากการสำรวจครั้งสุดท้าย ปี 2549 เมืองคนที ที่มีที่ตั้งบริเวณวัดกาตั้ง นำใช้ลำคลองกาตั้งเป็นคูเมืองป้องกัน อาจใช้ไม่เป็นระเนียด แทนแนวกำแพงเมือง หรือมีแนวกำแพงเมืองแต่ร้างไปนาน จึงทำให้ กำแพงเมืองซึ่งเป็นกำแพงดิน สลายตัวไปตามสภาพ สภาพวัดกาตั้งอยู่ในสภาพไม่สมบูรณ์ ถูกบุกรุกที่ไม่เห็นความสำคัญ ที่เป็นโบราณสถานที่มีอายุนานนับพันปี น่าเสียดายยิ่ง...

นอกจากวัดกาตั้ง แล้ว ยังมีวัดปราสาท ที่เก่าแก่ใกล้เคียงกัน น่าจะมีอายุราวสมัยทวารวดี จากการวิเคราะห์สภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุ พบซากโบราณสถานโบราณวัตถุจำนวนมาก ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาตั้งแต่พ.ศ. 2450 มีเจดีย์ทรงปราสาทที่เรียก กันว่าวัดปราสาท ทำให้วัดนี้น่าสนใจยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ทุ่งดงาม ละมีโบราณวัตถุที่ยิ่งใหญ่มากโดยเฉพาะพระปางลีลา ทุ่งดงามที่สุดเท่าที่เคยเห็นมา ..... เมื่อรัชกาลที่ 5 เสด็จผ่านวัดปราสาททรงบันทึกว่า วันที่ 21 สิงหาคม 2449 ออกเวลา 2 โมงเช้า 4 โมงขึ้นเรือเหลืองจนถึงบ้านโคก ซึ่งเดากันว่าเป็นเมืองเทพนคร แต่ไม่มีหลักฐานอันใด บ้านเรือนดี มีวัดใหญ่ เสาหงส์มากเกินปกติ.....

คำสำคัญ : คนที, กำแพงเพชร

ที่มา : <http://sunti-apairach.com/02/02R.htm>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2019-08-30

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1219&code_db=610001&code_type=01